

25 053

Een afzonderlijke inkomensvoorziening voor kunstenaars (Wet inkomensvoorziening kunstenaars)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 9 december 1997

De regering is verheugd dat de meeste leden van de Eerste Kamer met een positieve belangstelling hebben kennis genomen van het Wetsvoorstel inkomensvoorziening kunstenaars (Wik). De leden van een aantal fracties hebben vragen gesteld om meer duidelijkheid te krijgen over de consequenties van de wet voor de beoogde doelgroep en voor de uitvoeringspraktijk. De PvdA heeft met name om opheldering gevraagd wat betreft de uitleg van wetteksten in verhouding tot opmerkingen gemaakt in de «witte teksten» bij de wet. De fractie van de VVD zet kanttekeningen bij de gedetailleerdheid van de Wet, en verzoekt tevens om een nadere financiële onderbouwing van de wet. Verderop in deze Memorie van Antwoord wordt op deze vragen in relatie tot meer specifieke vragen van deze fracties ingegaan.

De Wik betreft inderdaad een facultatieve voorziening, zoals de PvdA elders in het Verslag opmerkt. Een voorziening bestemd voor een bijzondere doelgroep, die van de kunstenaars en bestemd om deze groep extra kansen te bieden om hun kunstpraktijk rendabel te kunnen maken. Dit is, zoals de PvdA opmerkt, een noviteit.

Doelgroep

De leden van de fractie van het CDA vroegen naar de mogelijkheden van buitenlandse jongeren, die in Nederland een kunstopleiding hebben afgerond, om van de Wik gebruik te maken. In beginsel kunnen ook buitenlandse jongeren die in Nederland een kunstopleiding hebben afgerond van de Wik gebruik maken. Wel is in artikel 5 van de Wik bepaald dat een vreemdeling die niet in het bezit is van een vergunning tot verblijf als bedoeld in de artikelen 9 of 10 van de Vreemdelingenwet geen recht op uitkering heeft.

De leden van de PvdA-fractie hadden een aantal bedenkingen over het begripsmatig onderscheid tussen «kunstenaar» en «beginnend kunstenaar» en vroegen wanneer de hoedanigheid van «beginnend kunstenaar» eindigt.

De begrippen «kunstenaar» en «beginnend kunstenaar» zijn omschreven in artikel 1, onder d en e, van de Wik. Een kunstenaar in de zin van artikel 1, onder d, is degene die hier te lande werkzaam is in een beroep of

bedrijf ter uitvoering van de scheppende, uitvoerende of toegepaste kunst. Een «beginnend kunstenaar» is een kunstenaar als bedoeld in artikel 1, onder d, die een aanvraag op grond van de Wik heeft ingediend binnen 12 maanden nadat hij of zij met goed gevolg een opleiding als bedoeld in artikel 1, onder e, heeft voltooid. Met andere woorden, elke beginnende kunstenaar in de zin van artikel 1, onder e, is een kunstenaar in de zin van artikel 1, onder d.

Recht op uitkering op grond van artikel 4, eerste lid, van de Wik heeft een beginnend kunstenaar, dat wil zeggen degene die

- a. met goed gevolg een opleiding als bedoeld in artikel 1, onder e, heeft voltooid en
- b. hier te lande werkzaam is in een beroep of bedrijf ter uitvoering van de scheppende, uitvoerende of toegepaste kunst en
- c. niet beschikt over voldoende middelen om te voorzien in de noodzakelijke kosten van bestaan.

De hoedanigheid van beginnend kunstenaar, die bepalend is voor de toegang tot de Wik, blijft gedurende de looptijd van het recht op uitkering (10 jaar na de dag met ingang van welke voor de eerste maal uitkering op grond van de Wik werd toegekend) behouden.

Op grond van artikel 6, eerste lid, onder b, wordt de uitkering van de «kunstenaar» – waaronder tevens wordt verstaan de «beginnend kunstenaar» – beëindigd indien hij niet kan aantonen dat hij met zijn werkzaamheden als kunstenaar gedurende een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen periode ten minste het in die maatregel bepaalde inkomen heeft verworven. In de desbetreffende algemene maatregel van bestuur zal, gelet op artikel 4, eerste lid, van de Wik, ten aanzien van beginnende kunstenaars worden vastgelegd dat het met kunst te behalen inkomen gedurende de periode voorafgaande aan de eerste aanvraag ingevolge de Wik nihil bedraagt.

De leden van de D66-fractie vroegen hoe de situatie is wanneer beide partners als kunstenaar moeten worden aangemerkt. Deze leden vroegen of – bijvoorbeeld – een schilder en een danseres beiden een individueel recht op een Wik-uitkering hebben en zo ja, of die uitkering ook volgtijdelijk kan worden aangevraagd.

In de door deze leden geschetste situatie kunnen beide kunstenaars, ieder voor 4 jaar binnen de termijn van 10 jaar, van de Wik gebruik maken. De Wik-uitkering kan door de beide kunstenaars volgtijdelijk worden aangevraagd. In dat geval kan gedurende 20 jaar recht op Wik-uitkering bestaan. Het tegelijk aanvragen en de bovenstaande constructie zijn dus in theorie mogelijk. Hierbij moet echter in ogenschouw worden genomen dat bij de vaststelling van het recht op een Wik-uitkering aan alle voorwaarden van de wet moet worden voldaan. Dit betekent onder andere dat het inkomen van de partner wordt meegewogen in de vaststelling van bijstandbehoefte en dat analoog aan de Abw bij partners slechts één uitkering kan worden verstrekt namelijk de gezins-uitkering.

Vervolgens vroegen deze leden of twee kunstenaars die in een pand wonen, maar niet samenwonen, als een huishouden worden beschouwd. Ook stelden zij de vraag hoe de situatie is wanneer meerdere kunstenaars een pand bewonen (kunstenaarscommune).

Het in de Wik opgenomen begrip «gezamenlijke huishouding» is gedefinieerd door middel van verwijzing naar artikel 3 van de Algemene Bijstandswet. Ingevolge laatstgenoemd artikel is van een gezamenlijke huishouding sprake indien twee personen hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben en zij blijken geven zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding dan wel anderszins. Een gezamenlijke huishouding wordt op grond van artikel 3,

derde lid, van de Abw in ieder geval aanwezig geacht indien de belanghebbenden hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning en:

- zij met elkaar gehuwd zijn geweest of eerder voor de verlening van bijstand als gehuwden zijn aangemerkt;
- uit hun relatie een kind is geboren of erkenning heeft plaatsgevonden van een kind van de een door de ander;
- zij zich wederzijds verplicht hebben tot een bijdrage aan de huishouding krachtens een geldend samenlevingscontract; of
- zij op grond van een registratie worden aangemerkt als een gezamenlijke huishouding.

De zinsnede «*niet samenwonen*» is bij de beantwoording van de vraag van deze leden zodanig opgevat, dat de betrokken kunstenaars naar buiten toe geen blijk geven zorg te dragen voor elkaar. Een gezamenlijke huishouding wordt dan niet aangenomen, tenzij een van de in artikel 3, derde lid, van de Abw opgesomde situaties zich voordoet.

Naar aanleiding van de vraag hoe de situatie is wanneer meerdere kunstenaars een pand bewonen wordt het volgende opgemerkt. Van een «gezamenlijke huishouding» kan slechts sprake zijn indien twee personen hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben en zij blijk geven zorg te dragen voor elkaar. Indien meer dan twee kunstenaars een pand bewonen, kan het zo zijn dat tussen twee van hen een zodanige relatie bestaat, dat in die relatie een gezamenlijke huishouding moet worden aangenomen. Een en ander laat zich veelal slechts vaststellen aan de hand van de concrete omstandigheden van het geval. De gemeenten beschikken op dit punt, omdat zij de Abw c.a. uitvoeren, over de nodige ervaring en deskundigheid.

Tenslotte vroegen deze leden of de definitie van kunstenaar moet worden gebaseerd op de gevolgde opleiding en of – bijvoorbeeld ook de opleiding bouwkunde (TH of de Academie voor de bouwkunst) hieronder valt. Ten aanzien van het begrip kunstenaar wordt verwezen naar artikel 1, onder d, van de Wik. Hierin staat «kunstenaar» gedefinieerd als degene die hier te lande werkzaam is in een beroep of bedrijf ter uitoefening van de scheppende, uitvoerende of toegepaste kunst. Een opleidingsvereiste is in deze definitie niet opgenomen. Wel is dat het geval ten aanzien van beginnende kunstenaars, die ingevolge de in artikel 1, onder e, opgenomen definitie met goed gevolg een opleiding op het gebied van de kunst, een voortgezette opleiding op het gebied van de kunst, of een voortgezette opleiding bouwkunst als bedoeld in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek moeten hebben voltooid, voorzover deze opleiding gericht is op de uitoefening van het kunstenaarschap, dan wel een daarmee vergelijkbare, door Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen aan te wijzen, opleiding moeten hebben afgerond. Een voortgezette opleiding bouwkunst, gevolgd op het niveau van wetenschappelijk onderwijs of hoger beroepsonderwijs is derhalve voor de beginnend kunstenaar in de Wik een toereikende opleiding.

Systeem van de wet

De leden van de fractie van de PvdA gaven aan dat er een spraakverwarring kan ontstaan over het vraagstuk of de Wik wel of geen voorliggende voorziening is.

Zoals in de Memorie van Toelichting is aangegeven is de Wik in alle opzichten als een voorliggende voorziening op de Abw te beschouwen. De leden van de PvdA-fractie concluderen dit eveneens en terecht. Echter, waarin de Wik verschilt ten opzichte van andere voorliggende voorzieningen is dat er een vrije keuze is om deel te nemen aan deze voorziening.

Bij andere voorliggende voorzieningen is er geen vrije keuze tussen het deelnemen aan de voorliggende voorziening en de voorziening ten opzichte waarvan deze voorziening voorliggend is. In die gevallen heeft de betrokkene slechts de keuze tussen zelf rondkomen of gebruik maken van de voorliggende voorziening. Vandaar dat het noodzakelijk was om via de formulering in artikel 52 van de Wik een wijziging in artikel 17 van de Abw op te nemen om te voorkomen dat die vrije keuze zou komen te vervallen.

Er is derhalve geen sprake van een spraakverwarring, maar juist van een bijzondere interpretatie van het begrip «voorliggende voorziening» in het kader van deze nieuwe wet. De vrije keuze voor de Wik betekent dat een schoolverlater van een Academie voor de Kunsten kan kiezen tussen de Wik en de Abw als hij of zij verder niet over voldoende inkomen beschikt. Bij de Abw zal de cliënte(e) in beginsel in een traject tot arbeidsmarkttoeleiding geplaatst worden, zodat hij of zij geen mogelijkheid meer heeft om het kunstenvak uit te oefenen.

De leden van de PvdA-fractie vroegen om duidelijkheid van de in artikel 51 van de Wik opgenomen uitsluiting van bijstand. In artikel 51 van de Wik wordt aan artikel 9, tweede lid, van de Algemene bijstandswet een nieuw onderdeel toegevoegd waardoor geen recht op algemene bijstand bestaat voor degene die een uitkering op grond van de Wet inkomensvoorziening kunstenaars ontvangt of die gehuwd is met een persoon die een zodanige uitkering ontvangt. Deze uitsluiting heeft derhalve geen betrekking op bijzondere bijstand.

De leden van de fracties van het CDA en Groen Links informeerden naar de mogelijkheid voor Wickers om een beroep te doen op het «potje» van Arbeidsvoorziening, om hen op een of andere wijze te begeleiden naar zelfstandigheid.

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer is door de afgevaardigde mevrouw Van Nieuwenhoven een brief van de VNG, d.d. 30/09/97, aan de orde gesteld, waarin vragen werden gesteld over de relatie tussen Wik en Wiw. In antwoord op de vraag van mevrouw Van Nieuwenhoven is uitgelegd dat de Wik en de Wiw elkaar uitsluiten, omdat in beide wetten de doelgroep anders omschreven wordt. De Wiw is bedoeld voor bepaalde categorieën werklozen; Wik-cliënten zijn officieel aan het werk als kunstenaar, maar zij genereren uit dat kunstenvak (nog) niet voldoende inkomen. De leden van de fractie van D66 constateerden dit laatste reeds in de algemene inleiding van het verslag.

Instrumenten van Arbeidsvoorziening die ingezet worden ten behoeve van de bemiddeling en scholing van langdurig werklozen zijn om dezelfde redenen niet beschikbaar voor kunstenaars in de Wik. Echter, de doelgroep van Arbvo is veel breder: de Arbeidsvoorziening heeft eveneens een taak ten opzichte van iedereen die om arbeidsbemiddeling vraagt (een baan zoekt). De Arbeidsvoorziening geeft daar overigens al jaren vorm aan door een apart bureau te hebben dat zich met name bezig houdt met podium- en media-kunstenaars (het Landelijk Bureau Kunsten). Deze basisdienstverlening staat derhalve open voor de Wickers die op zoek zijn naar een bijbaan om van hun kunstbedrijf een gemengde beroepspraktijk te maken. Hierbij kunt u bijvoorbeeld denken aan een Wik-cliënt(e) die een bijbaan als docent zoekt. Wij wijzen erop dat het nadrukkelijk de bedoeling is dat Arbeidsvoorziening een rol krijgt in het flankerend beleid.

De leden van de fracties van CDA en Groen Links merkten tevens op dat volgens het kunstenveld de tien jaar waarin de vier jaar moeten worden opgenomen te kort zou zijn en stelden de vraag of er sprake is van een willekeurig gekozen periode. Het antwoord op deze vraag is dat de termijn van tien jaar is ingevoerd, niet met de gedachte dat tien jaar een gebruike-

lijke termijn is voor het bewaren van dossiers, maar met de gedachte dat de Wik een steun in de rug behoort te bieden voor de opbouw van een renderende beroepspraktijk. Voorlopig achten wij de periode van tien jaar, waarbinnen de vier jaar kan worden opgenomen, als een voldoende ruim opgezet tijdsbestek voor de opbouw (inclusief mogelijke tijdelijke terugval) van een renderende beroepspraktijk. Mocht de evaluatie van de Wik uitwijzen dat een langere periode te overwegen is, dan zal daar serieus naar gekeken worden.

Het CDA en Groenlinks vroegen of indien het inverdieneffect voor SZW groter is dan verwacht deze bedragen naar SZW vloeien of naar het flankerend beleid.

Het antwoord op deze vraag is als volgt: er wordt in de raming geen rekening gehouden met inverdieneffecten. Zoals in de tabel verderop in de Memorie van Antwoord te zien is, worden alle beschikbare middelen besteed.

Voorts vroegen deze leden of de amvb van artikel 6, eerste lid, onder b, dezelfde is als de amvb van artikel 4, tweede lid, onder c. Deze leden wilden tevens op hoofdlijnen worden geïnformeerd over de inhoud van deze amvb('s).

Aan deze leden kan worden gemeld dat de Wik op verschillende plaatsen delegatie van regelgeving aan de Kroon bevat. Het ligt uit oogpunt van inzichtelijkheid van regelgeving en de samenhang van de nader te regelen onderwerpen niet voor de hand om verschillende amvb's te maken. Volstaan zal worden met één «Uitvoeringsbesluit Wik». Dit besluit zal uitvoering geven aan de artikelen 4, tweede lid, 6, eerste lid, 9, vierde lid, 16, vierde lid, 17, zesde lid, en 19, vijfde lid, van de Wik. Ingevolge deze artikelen kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de inkomenseisen die aan de Wik-kunstenaar worden gesteld en de beroepskosten die hij bij zijn inkomensverwerving mag aftrekken. De hiervoor bedoelde inkomenseisen zijn om twee redenen van belang. Allereerst voor de vaststelling van het recht op uitkering van de kunstenaar die op het moment van inwerkingtreding van de Wik geen algemene bijstand op grond van de Algemene bijstandswet ontving. Ten aanzien van deze categorie kunstenaars is in artikel 4, tweede lid, onder c, van de Wik bepaald dat de kunstenaar slechts recht op uitkering ingevolge de Wik heeft indien hij gedurende een zekere periode als kunstenaar werkzaam is geweest en met die werkzaamheden een nader te bepalen bruto-inkomen (als kunstenaar in loondienst) of bruto-omzet (als zelfstandig werkend kunstenaar) heeft verworven.

Ook nadat de kunstenaar toegang tot de Wik heeft verkregen blijft het inkomen van belang. In artikel 6, eerste lid, onder b, van de Wik is vastgelegd dat de uitkering wordt beëindigd indien de kunstenaar niet kan aantonen met zijn werkzaamheden als kunstenaar een bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld bruto-inkomen ofwel bruto-omzet heeft verworven. De toets, gebaseerd op artikel 6, eerste lid, onder b, van de Wik geldt voor alle kunstenaars (de beginnende kunstenaars, de zij-instromers en de kunstenaars, bedoeld in artikel 47 van de Wik) De hoogte van het inkomen dat een belanghebbende met zijn werkzaamheden als kunstenaar tenminste moet hebben verworven, zal zowel bij de toepassing van artikel 4, tweede lid, onder c, als bij de toepassing van artikel 6, eerste lid, onder b, in beginsel op f 2400,- per jaar worden vastgesteld. Voor beginnende kunstenaars zal het met kunst te behalen inkomen gedurende de periode voorafgaande aan de eerste aanvraag ingevolge de Wik, op nihil worden gesteld.

Verder zal het «Uitvoeringsbesluit Wik» enige bepalingen gaan bevatten omtrent de vaststelling van maatregelen en administratieve boeten als bedoeld in de artikelen 16 en 17 van de Wik. Bij deze bepalingen zal, voorzover mogelijk, aansluiting worden gezocht bij het Maatregelen-

besluit Abw, loaw en loaz en het Besluit tarieven administratieve boeten Abw, loaw en loaz. Tenslotte zal in het besluit de gebiedsindeling worden opgenomen. Ingevolge artikel 19, vijfde lid, van de Wik wordt de uitvoering van die wet geconcentreerd bij een beperkt aantal (39) gemeenten.

Tenslotte stelden de leden van de fractie van de PvdA enige vragen rondom de dubbele ontkenning in artikel 6, aanhef en eerste lid, onder b, van de Wik.

Aan deze leden moet worden toegegeven dat de onderhavige bepaling een «niet» te veel bevat. Desondanks begrepen deze leden wel wat hier wel bedoeld wordt. De strekking van de bepaling wordt derhalve voldoende duidelijk geacht. Bij een eerstvolgende gelegenheid, zo mogelijk nog voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel, zal het mankement worden weggenomen.

De leden van de fractie van D66 constateerden een spanning tussen enerzijds de advisering door de onafhankelijke deskundige instelling en anderzijds de in de Algemene Wet Bestuursrecht opgenomen verplichting van de gemeente om de conclusies van deze instelling te beoordelen. Genoemde leden vroegen zich met name af of deze controle adequaat zal gebeuren, aangezien de medewerkers (controleurs) die in het kader van de Abw functioneren hiervoor niet zijn opgeleid. Zij vroegen verder of eventuele medewerkers hiertoe worden opgeleid en aangesteld. Bij een groot deel van de aangewezen centrumgemeenten is men voornemens de Wik te laten uitvoeren door medewerkers die momenteel reeds belast zijn met de uitvoering van het Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz). Bij het Bbz is het gebruikelijk om een advies in te winnen over de levensvatbaarheid van het voorliggende bedrijfsvoorstel. Dit advies wordt mee gewogen bij de uiteindelijke toekenning van een starterskrediet. De medewerkers van dit onderdeel van de Sociale Dienst kunnen derhalve bogen op ervaring in het wegen van externe adviezen. Het advies van het onafhankelijke adviesorgaan bij de Wik verschilt van de advisering bij het Bbz in zoverre dat bij de Wik geen inhoudelijk advies wordt verstrekt over de kwaliteit of levensvatbaarheid van het kunstbedrijf. Bovendien hebben ambtenaren van Sociale Diensten in het algemeen ervaring met het beoordelen van adviezen die ingewonnen worden in het kader van de bijstandsverlening. Denk daarbij maar aan de samenwerking met Arbeidsvoorziening (scholingsadviezen) of instellingen voor hulp bij schuldsanering.

Ten aanzien van de opleiding en instructie van eventuele extra medewerkers voor de uitvoering van de Wik gaan wij er van uit dat de verantwoordelijke gemeenten hier een inspanning voor zullen leveren. Een en ander zal in het traject van de beleidsoverdracht van de Wik nadere aandacht krijgen.

Uitvoering en flankerend beleid

De leden van de fractie van de VVD beoordeelden de wijze van uitvoering van de Wik door een veertigtal centrumgemeenten als efficiënt. De gedachte van efficiëntie was inderdaad één van de achterliggende redenen om voor deze opzet van de uitvoering te kiezen. Daarnaast kan door de concentratie van aanvragen meer ervaring en deskundigheid ontstaan in deze centrumgemeenten. Uitvoeringstechnisch is het eveneens handiger om kunstenaars in een regio voor hun inkomen voor levensonderhoud naar één centraal loket te sturen, vooral als in die gemeente al veel kunstinstellingen zijn. Bovendien blijkt uit onderzoeken naar de kosten van de Abw dat de grotere gemeenten lagere uitvoeringskosten hebben per uitkeringsgerechtigde dan de kleine gemeenten. Met name de kleine gemeenten zouden in verhouding hoge invoeringskosten

kwijt zijn bij de uitvoering van de Wik; bijvoorbeeld vanwege de bij- of omscholing van een ambtenaar terwijl deze gemeenten maar één of twee Wik-gerechtigden zou hebben.

Bij de aanwijzing van de centrumgemeenten is uitgegaan van de verdeling in WGR-regio's en regio's betrokken bij de verdeling van subsidies door Rijk en provincie.

De leden van de VVD-fractie constateerden terecht dat gemeenten die geen bijstand meer verstrekken aan kunstenaars tevens geen uitvoeringskosten meer hebben. Er heeft daarom een uitname plaatsgevonden uit het gemeentefonds, die daar rekening mee houdt. De gemeenten die de Wik uitvoeren worden conform de wet voor 100% in hun uitvoeringskosten vergoed.

De leden van de fractie van de VVD herhaalden ten aanzien van het flankerend beleid de vraag, of elke gemeente, dan wel iedere aangewezen gemeente verantwoordelijk is voor de uitvoering van het flankerend beleid.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het flankerend beleid berust niet bij de gemeenten, doch bij twee rechtspersonen. Dit is de Stichting Podiumkunstwerk, voor wat betreft de uitvoering van het flankerend beleid voor podiumkunstenaars; alsmede een binnenkort op te richten rechtspersoon die verantwoordelijk zal zijn voor het flankerend beleid voor beeldend kunstenaars, dat overigens uitgevoerd zal worden door het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars (VvK).

De leden van de fracties van het CDA en Groen Links merkten op dat de positie van beeldend kunstenaars ten opzichte van die van podiumkunstenaars verschillend is. Dit is een correcte constatering. In veel gemeenten houdt het kunstbeleid een beeldend kunstbeleid in. Het is daarom ook dat in het flankerend beleid gekozen is voor een aparte instelling voor het begeleiden van podiumkunstenaars (Stichting Podiumkunstwerk). Aangezien veel van de aangewezen centrumgemeenten ervaring hebben met het verstrekken van uitkeringen aan kunstenaars, alswel in het opzetten van lokaal flankerend beleid, is gekozen voor eerder geschetste aanpak in de uitvoering.

De leden van de fracties van het CDA en Groen Links voegen naar een nadere financiële schets van de Wik, met name voor een financiële onderbouwing van het flankerend beleid. In de paragraaf Financiële gevolgen wordt hier nader op in gegaan, mede naar aanleiding van een eensluidende vraag van de leden van de VVD-fractie.

De leden van de PvdA-fractie spraken de veronderstelling uit dat de basisstipendium-regeling van het Fonds voor Beeldende Kunsten Vormgeving en Bouwkunst (Fonds BKVB) zal worden voortgezet na inwerkingtreding van de Wik. Deze veronderstelling is juist. Over de verhouding tussen de stipendiumregeling en de Wik nog het volgende. In de eerste plaats zijn de doelgroepen van de Wik en het Fonds BKVB verschillend. De Wik staat open voor alle categorieën kunstenaars, terwijl het instrumentarium van het Fonds BKVB alleen bestemd is voor beeldend kunstenaars, vormgevers en architecten.

Een tweede duidelijk verschil tussen het basisstipendium en de Wik is dat voor de toekenning van de Wik alleen de beroepsmatigheid van de aanvrager wordt getoetst. Bij de basisstipendia wordt de kunstenaar beoordeeld op de kwaliteit van zijn artistieke productie.

De Wik vormt voor alle kunstenaars een alternatief voor de bijstand en is hierdoor een instrument in het kader van het sociaal beleid. Als zodanig valt het onder de beleidsverantwoordelijkheid van de Minister van SZW. Het instrumentarium van het Fonds BKVB maakt onderdeel uit van het

kunstbeleid en valt daarom onder de beleidsverantwoordelijkheid van de Minister van OCW.

De leden van de PvdA-fractie merkten op dat hen bij de plenaire behandeling in de Tweede Kamer slechts een fragmentarisch beeld is geschetst van het flankerend beleid.

Deze opmerking vereist enige toelichting van onze kant.

Het flankerend beleid beoogt de kunstenaar een aantal hulpmiddelen te bieden bij de ontwikkeling van zijn kunstenaarschap in al zijn facetten. Er is derhalve geen standaard-pakket van maatregelen voorhanden waaruit de kunstenaar kan kiezen in de hoop dat er iets van zijn gading bij is. Daarvoor is het kunstenaarschap veel te geschakeerd en daardoor zullen de vragen van de kunstenaars om ondersteuning te veel uiteenlopen. De vraag om ondersteuning vanuit het flankerend beleid moet in eerste instantie van de kunstenaar zelf komen. Niemand beter dan hijzelf weet immers waar de manco's zitten en welke kennis of vaardigheden bij hem ontbreken op zijn weg naar een rendabele beroepspraktijk. Het flankerend beleid wil het maatwerk leveren waar bovendien de beroepsverenigingen van kunstenaars om gevraagd hebben.

We kunnen echter constateren dat op dit moment in een groot aantal gemeenten reeds activiteiten plaatsvinden die er op gericht zijn om kunstenaars buiten de bijstand te brengen of te houden en hen bij te staan op hun weg naar een rendabele beroepspraktijk. Ofwel omdat er initiatieven zijn ontwikkeld waardoor kunstenaars een eigen, zo nodig aanvullend, inkomen kunnen verdienen ofwel omdat er anderszins activiteiten worden ontplooid waardoor de sociaal economische positie van kunstenaars wordt verbeterd.

Het is zeker niet de bedoeling dat de gemeenten met de inwerkingtreding van de Wik en het flankerend beleid nu van deze activiteiten af zullen zien. Wij denken eerder aan een uitbreiding van die activiteiten waarbij het flankerend beleid zonedig hieraan een financiële bijdrage kan leveren. Het flankerend beleid is derhalve complementair.

Daarnaast kunnen vanuit het flankerend beleid adviezen worden verstrekt of kan anderszins ondersteuning aan de gemeenten worden geboden bij de verdere ontwikkeling van initiatieven. De beide instellingen voor flankerend beleid, zoals reeds genoemd in de beantwoording richting VVD-fractie, zullen op de hoogte dienen te zijn van de mogelijkheden en onmogelijkheden die er op dit gebied bestaan.

Zoals hierboven reeds aangegeven, is het de keuze van de kunstenaar zelf of hij een beroep wil doen op het flankerend beleid. Het is echter geen afdwingbaar individueel recht. Verzoeken van de kunstenaar om ondersteuning in het kader van flankerend beleid zullen steeds getoetst worden aan de doelstellingen van de Wik i.c. de vraag of de voorgestelde maatregelen een bijdrage leveren aan de totstandkoming van een rendabele beroepspraktijk, waardoor de kunstenaar in staat zal zijn om, zonder een beroep te doen op de bijstand, zijn kunstenaarschap vorm en inhoud te geven.

Financiële gevolgen

De leden van de fractie van het CDA en van Groenlinks alsmede de leden van de fractie van de VVD vroegen om het financiële kader van de Wik te schetsen, met daarbij aandacht voor de budget-neutraliteit van de Wik en de ruimte voor flankerend beleid. De leden van de fractie van het CDA en van Groenlinks vroegen verder of de geraamde uitvoeringsuitkosten niet aan de hoge kant zijn.

De leden van de fractie van de VVD vroegen in dit verband of er mogelijk extra financiële ruimte is ontstaan doordat de Wik na aanvaarding van de amendementen mogelijk een groter aantal kunstenaars aantrekt, waardoor de totale vrijval zou toenemen. Deze leden vroegen voorts hoe de motie Wolffensperger, waaruit f 2,5 mln beschikbaar komt, zich verhoudt tot vorenstaande. De leden van de fractie van D66 vroeg of de gemeenten de vrijval uit het Gemeentefonds moeten voorfinancieren of dat de vrijval nadien wordt vastgesteld.

In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van het CDA en van Groenlinks geeft tabel 1 het financiële kader van de Wik. Voor 1999 bijvoorbeeld is het totaal-budget voor de Wik f 126,2 mln gld. Dit budget is deels afkomstig van de Rijksbegroting (f 108,4 mln) en deels vanuit het Gemeentefonds (f 17,8 mln). De Wik is budgettair neutraal (ook in antwoord op vraag van de leden van de VVD-fractie), omdat jaarlijks niet meer wordt uitgegeven dan de hiervoor genoemde vrijval. Het budget voor 1999 wordt besteed aan vergoeding van de uitkeringskosten (f 106,4 mln) en uitvoeringskosten voor gemeenten en VvK (samen f 11,7 mln). Het resterende bedrag ter grootte van f 8,1 mln is beschikbaar voor het flankerend beleid. De tabel laat zien dat voor flankerend beleid een tot 2001 oplopend budget beschikbaar is. De daling vanaf 2002 is in lijn met de geraamde daling van het Wik-volume (a.g.v. uitstroom).

De geraamde uitvoeringskosten voor centrumgemeenten en VVK zijn gebaseerd op aannames, die thans nog onderwerp van onderzoek en overleg met de uitvoerders zijn. De exacte bedragen zullen nader worden vastgesteld in ministeriële regelingen.

In antwoord op de vraag van de leden van de VVD-fractie kan worden gesteld dat de financiële haalbaarheid van de amendementen mogelijk is geworden door inzet van de beschikbare veiligheidsmarges en door, in overeenstemming met de beheerders van het Gemeentefonds, niet langer de gehele vrijval uit het Gemeentefonds in te zetten voor het flankerend beleid. Dit is ook zichtbaar in de tabel. In 1999 komt uit het Gemeentefonds f 17,8 mln beschikbaar, waarvan f 8,1 mln wordt ingezet voor flankerend beleid. Vanuit het Gemeentefonds wordt in 1999 dus f 9,7 mln gebruikt om de hogere uitkeringskosten te dekken.

Hiermee is voor een deel reeds antwoord gegeven op de vraag van de leden van D66-fractie. Hieraan kan worden toegevoegd dat de bijstelling van de vrijval uit het Gemeentefonds betrekking heeft op de uitname in het eerste jaar van de Wik. Hiervoor was eerst een vast bedrag afgesproken met beheerders van Gemeentefonds van f 10 mln, zonder nacalculatie achteraf. De gemeenten liepen in de oude situatie daarmee een risico: indien onverhoopt het aantal Wik-ers sterk achter zou blijven bij de ramingen zou toch onverkort een bedrag van f 10 mln uit het Gemeentefonds worden overgeheveld. De afspraak over dit vaste bedrag was gemaakt om een zeker opstartbudget te kunnen bieden aan de instellingen voor flankerend beleid. Omdat uit de motie Wolffensperger nu voor het eerste half jaar reeds een vast bedrag beschikbaar komt (f 2,5 mln), is de afspraak met de beheerders van het Gemeentefonds niet meer nodig. Afgesproken is nu om uit te gaan van een reëel geraamde vrijval, met nacalculatie achteraf. Hierdoor komt in het eerste jaar (van 1 juli 1998 t/m 30 juni 1999) extra geld beschikbaar, namelijk f 17,4 mln (dus f 8,7 mln in de periode 1 juli 1998 t/m 31 december 1998) in plaats van f 10 mln. In antwoord op de vraag van de leden van de D66-fractie geldt dat er hierbij geen sprake is van korting van de gemeenten omdat nagecalculeerd wordt wat de werkelijke vrijval is geweest in het Gemeentefonds.

In antwoord op de vraag van de leden van de VVD-fractie over de relatie van de motie Wolffensperger met het financiële kader van de Wik het volgende. De motie biedt OC&W in 1998 een ruimte van in totaal f 10 mln.

OC&W stelt hiervan een bedrag van f 2,5 mln beschikbaar voor de periode van 1 juli t/m 31 december 1998. Dit budget zal zoals gezegd worden gebruikt voor de opzet van de instellingen voor flankerend beleid.

Tabel: Overzicht beschikbare en bestede middelen Wik (in mln gld)

	1998	1999	2000	2001	2002
A. Vrijval Abw-uitkeringen op Rijksbegroting	52.2	108.4	114.6	120.9	89.9
B. Vrijval Abw-gelden uit Gemeentefonds	8.7	17.8	18.6	19.8	14.8
C. Totaal Wik-budget (A+B)	60.9	126.2	133.4	140.7	104.7
<i>Het Wik-budget C wordt als volgt besteed aan de posten D, E en F:</i>					
D. Uitkeringen Wik	55.1	106.4	108.0	113.4	84.6
E. Uitvoering gem/Vvk	5.8	11.7	12.3	12.9	9.6
F. Flankerend beleid	2.5*	8.1	13.1	14.4	10.5

* Dit bedrag is niet afkomstig uit Gemeentefonds maar wordt door OC&W gefinancierd uit middelen van motie Wolffensperger

In antwoord op de vraag van de leden van de CDA-fractie en die van de Groenlinks-fractie laat de tabel zien dat voor flankerend beleid een bedrag beschikbaar is dat oploopt van f 2,5 mln in de periode van 1 juli t/m 31 december 1998 tot f 14,4 mln in 2001.

Artikel 3

Vraag PvdA-fractie bij WIK

De leden van de PvdA-fractie constateerden dat de Wik het begrip «gezamenlijke huishouding» van de Abw overneemt, inclusief het «onweerlegbaar rechtsvermoeden» in vier evident geachte situaties (artikel 3, lid 3, Abw). Zij vragen zich af of de evidente situaties inderdaad evident zijn, of dat ze niet altijd zo evident zijn als ze op het eerste gezicht lijken.

De situaties waarin zonder meer een gezamenlijke huishouding wordt verondersteld, zijn zodanig gekozen dat er redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan aan het voeren van een gezamenlijke huishouding. De wetgever is van oordeel dat, wanneer men in één van die situaties verkeert, het zonder meer juist is om betrokkenen aan te merken als gezamenlijke huishouding.

De jurisprudentie bood onvoldoende uitkomst in de vermelde situaties. Ondanks het feit dat een gemeente een gezamenlijke huishouding kan aantonen, is het niet zo dat een rechter dan ook in alle gevallen eveneens een gezamenlijke huishouding aanwezig acht. Als voorbeeld moge dienen een uitspraak van de HR, waarin ondanks het bestaan van een samenlevingscontract, waarin betrokkenen verklaren een gemeenschappelijke huishouding te voeren, geen gezamenlijke huishouding aanwezig wordt geacht. (JABW 1993/48, HR 27 november 1992, rek. nr. 8093). Het kabinet acht het in dit licht gewenst om in het kader van de handhaving en de fraudebestrijding een aantal evidente situaties als onweerlegbaar rechtsvermoeden te introduceren. Het weerlegbaar rechtsvermoeden zou hier immers tot eenzelfde gevolg leiden als bij het oude partnerbegrip.

Het kabinet is dan ook van mening dat het onweerlegbaar rechtsvermoeden een wezenlijke functie heeft in het kader van de handhaafbaarheid en de legitimiteit van de wet.

Op grond van de sluitstukfunctie van de Algemene bijstandswet heeft de wetgever voor een onweerlegbaar rechtsvermoeden in deze wet gekozen. Deze sluitstukfunctie doet uiteraard ook opgeld voor de WIK. Indien een persoon wordt afgewezen vanwege het feit dat zich een situatie van onweerlegbaar rechtsvermoeden voordoet, bestaat uiteraard altijd de mogelijkheid bijstand aan te vragen. De gemeente is in de beoordeling van de situatie gehouden dezelfde criteria te hanteren. Bij de afweging van de omstandigheden kan evenwel het in de Algemene bijstandswet opgenomen individualiseringsbeginsel uitkomst bieden indien het gaat om zeer onbillijke situaties.

Tenslotte vroegen de leden van de PvdA-fractie waarom in de Wik (en in de Abw) onder kind slechts «een eigen kind of stiefkind» wordt verstaan, terwijl in andere sociale zekerheidswetten onder kind «een eigen, aangehuwd of pleegkind» wordt verstaan.

In artikel 3, onder h, van de Wik en in artikel 4, onder d, van de Abw wordt «kind» gedefinieerd als eigen kind of stiefkind. Onder kind wordt in dit verband mede het geadopteerde kind begrepen. Pleegkinderen worden evenwel niet als kind aangemerkt. De reden hiervoor is dat het gebruikelijk is dat het pleeggezin voor dit kind een vergoeding ontvangt.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A. P. W. Melkert